

інтегрованих корпоративних структур та транснаціональних компаній українського походження чи з участю вітчизняних стратегічно важливих підприємств тощо).

Особливо виважено слід підходити до обґрунтування рішення щодо приватизації чи реформування стратегічно важливих підприємств шляхом прогнозування наслідків та оцінки впливу реалізації відповідних заходів, що передбачаються для підприємств зазначеного кола, на стан економічної безпеки держави. При цьому визначальним є врахування питань стратегії розвитку (програмних документів) відповідних галузей національної економіки, а порядок визначення переліку об'єктів приватизації повинен орієнтуватися не на виключно фінансові цілі поточного поповнення бюджету, а враховувати стратегічні питання значущість об'єкта та кон'юнктуру відповідного ринку. Доцільним є також впровадження системного моніторингу стратегічно важливих підприємств, що дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх функціонування та державної підтримки.

Література

1. Макмиллан Ч. Японская промышленная система / Ч. Макмиллан. – М.: «Прогресс», 1988. – 400с.
2. Блази Дж.Р. Новые собственники (наемные работники – массовые собственники акционерных компаний) / Дж.Р. Блази, Д.Л. Круз. – М.: «Дело Лтд», 1995. – 320с.
3. Доценко Н. Надання пільг: українські винаходи / Н.Доценко // Українська Інвестиційна Газета, Нормативна база. – 2001. – №46. – С.17–19.
4. Бондар О.М. Організаційно-економічний механізм приватизації стратегічних підприємств (на матеріалах промислових підприємств України) / О.М. Бондар. – Автореферат. – К.: –КНЕУ. – 2001, 18с.
5. Методичні рекомендації щодо прогнозування наслідків та оцінки впливу на стан економічної безпеки держави приватизації деяких категорій підприємств (затверджені Наказом Мінекономіки 29.05.2009 №518) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

В.П. НИКОЛАЄВ,
д.е.н., доцент, головний науковий співробітник НДЕІ

Теорія капітальних вкладень і економіка будівництва: спільні методологічні засади і практичні цілі

Розглядається зв'язок теорії капітальних вкладень і науки економіки будівництва, констатується відставання їхнього розвитку в Україні від практики і потреб ринкового господарювання, відмічаються відповідні негативні наслідки для економіки. Пропонуються напрямки удосконалення методологічних засад та прикладного характеру вказаних наук.

Ключові слова: капітальні вкладення, економіка будівництва, інвестиції, капітал, ефективність.

Рассматривается связь теории капитальных вложений и науки экономики строительства, констатируется отставание их развития в Украине от практики и потребностей хозяйствования, отмечаются соответствующие отрицательные последствия для экономики. Предлагаются направления совершенствования методологических основ и прикладного характера указанных наук.

Ключевые слова: капитальные вложения, экономика строительства, инвестиции, капитал.

The interconnection of the theory of capital investment and science of construction economy is considered, the gap between their development and necessities of market practice in Ukraine is stipulated, the appropriate negative impact on the economy is noticed. The ways of improving the methodological basis and applied nature of science is proposed.

Keywords: capital investments, construction economy, investments, capital.

Постановка проблеми. В умовах усупільнення власності і планового ведення господарства теорія капітальних вкладень розглядалася як стрижень економічної науки, галузь знань, що тісно пов'язана як з державною економічною політикою, так і з її практичною реалізацією на рівні суб'єктів господарювання [1]. З боку реалізації капітальних вкладень, розвивався науковий напрямок економіки будівництва, який поєднував макроекономічні та мікроекономічні аспекти. Таким чином, у науковому плані, говорячи про капітальні вкладення, малося на увазі, що основна їхня частина реалізується у будівництві, а говорячи про будівництво, відмічалось, що воно є основним об'єктом капітальних вкладень [2].

На початку 90-х років із розвитком ринкових відносин методологічні основи теорії капітальних вкладень і економіки будівництва вперше були принципово переглянуті автором із застосуванням загального підходу – теорії капіталу і методів визначення ефективності його інвестування. Відтак метод наук, що розглядаються, змінив свою сутність, відійшовши від використання директивних показників і замінивши їх на процедури економічного обґрунтування ефективності інвестицій учасників будівництва в ринкових умовах [3]. Було показано, що у ланцюжку «замовник–інвестор, проєкт–

тувальник, генпідрядник, субпідрядник, постачальник матеріалів, транспортувальник тощо» кожен з них в межах свого капіталу виступає співучасником і співінвестором єдиного процесу (проекту або проектів). Різниця полягає лише у часі і обсягах інвестування.

Практика ринкового господарювання продемонструвала дієвість такого підходу при управлінні підприємствами і проектами, зручність його застосування при аналізі інвестиційно-будівельного ринку. Однак на практиці такий методологічний підхід майже не торкнувся державного сектору – державних капітальних вкладень і державного регулювання інвестиційно-будівельної діяльності. Планування і управління державними капітальними вкладеннями методологічно, організаційно, кадрово, інформаційно є хіба не найслабшою ланкою управління економікою.

Попри зміни у теорії інвестицій і практиці інвестування у недержавному секторі, в економіці будівництва як науці намітився стійкий застій, який, на жаль, досі продовжується. Держава перестала відігравати помітну роль на ринку підрядних робіт і у регулюванні цього ринку. Припинилися відповідні науково-дослідні роботи, фінансування розробки економічної нормативної бази. Були втрачені орієнтири для будівельних підприємств, чим вони і скористалися, підвищуючи ціни (таб. 1). Загалом, за період 2003 – 2011 рр. вартість будівельно-монтажних робіт зросла у 5,24 разів, у чому певну роль зіграв недосконалий економічний механізм.

Крім того, відбувся розрив логічного ланцюга «капітальні вкладення – будівництво», а саме припинилося насичення інвестиційного планування достовірною інформацією з ринку будівельних робіт.

В останні роки, після відновлення державного фінансування будівництва у значних обсягах, відставання теорії капітальних вкладень і економіки будівництва від потреб ефективного управління призводить до значних перевитрат бюджетних коштів і коштів замовників взагалі, неминучого падіння ефективності національної економіки. Тому актуальною теоретичною і практичною задачею ми вважаємо ще раз підкреслити існування принципових відмінностей між минулими і теперішніми нашими уявленнями про капітальні вкладення і економіку будівництва, розробити бачення відродження цих наукових напрямів на спільній методологічній основі з метою, перш за все, практичного використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Помітні за рівнем глибини і узагальнення розробки можна зустріти у російських публікаціях Санкт-петербурзької та московської

університетських шкіл, викладені у [4–8], а також у журналі «Економіка строительства» та інших. Серед українських авторів можна відмітити хіба що роботи з інвестиційної тематики Пересади А.А. [9], Майорової Т.В. [10], Федоренка В.Г. та Гойка А.Ф. [11].

Разом з тим, на нашу думку, ідея методологічної єдності інвестиційного процесу у будівництві не знайшла належного висвітлення у зазначених публікаціях. Мається на увазі розгляд інвестиційного будівельного проекту як єдиного цілого, разом з тим виділяючи у ньому інвестиційні проекти учасників: інвестора-забудовника, проектувальника, підрядника, а також «споживача» будівельного проекту на стадії експлуатації. Такий підхід не є абстрактною побудовою: він створює методологічне підґрунтя для усунення численних деформацій розвитку інвестиційно-будівельного комплексу у ринкових умовах. Зупинимось на сутності підходу, проблемах, що виникли та можливостях їхнього усунення.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення авторського бачення загального процесу інвестування будівництва наведено у таб. 2. Далі розкриваються особливості інвестування на всіх рівнях.

Розглядаючи макрорівень, зауважимо, по-перше, що об'єктивно економіки та управління будівництвом як галузі, або економіки будівельного комплексу (проектування, будівництво, промисловість будівельних матеріалів) не існує – це штучні побудови. Не можна управляти в цілому будівництвом або взаємодією будівництва з іншими галузями. Є тільки взаємодія на ринку окремих суб'єктів господарювання і власності у нескінченних інвестиційних процесах, що пронизують різні галузі, де будівництво виступає проміжним етапом. Тобто потрібно говорити про інвестиційно-будівельний комплекс.

Стратегія розвитку інвестиційно-будівельного комплексу, державна політика щодо його підтримки мають виходити зі стратегій соціально-економічного розвитку країни, регіонів, галузей, які для своєї реалізації потребуватимуть певного рівня розвитку будівництва – промислового, енергетичного, транспортного, житлово-цивільного тощо. Разом з тим, очевидно, що стратегії соціально-економічного розвитку країни і регіонів завжди є результатом політики і похідною від того, яка політична сила є при владі: орієнтується вона передусім на промисловий розвиток, чи на соціальні цілі, використовує переважно державні, чи ринкові регулятори.

З методологічної точки зору, в усіх випадках для стратегічного управління інвестиційно-будівельним комплексом потрібна модель його функціонування у національній еконо-

Таблиця 1. Зростання вартості будівельно-монтажних робіт та її складових (до попереднього року)

Період	Вартість будівельно-монтажних робіт	Вартість будівельних матеріалів	Заробітна плата	Вартість машин і механізмів
2003	3,82	3,21	1,23	2,45
2008	1,69	1,59	1,34	1,59
2009	1,27	1,25	1,06	1,30
2010	1,19	1,18	1,20	1,21
2011	1,11	1,11	1,18	1,08

Джерело: За даними Держстату та Мінрегіону України

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 2. Сутність інвестування будівництва

Рівні	Предмет	Об'єкт управління	Ціль	Суб'єкт	Теорія та методи
Макро-рівень	Макро-економіка	Державні капітальні вкладення	Нормальна ефективність	Держава	Сучасна теорія капітальних вкладень
(Мульти) проектний рівень	Економіка інвестиційного проекту	Інвестований капітал	Максимальний прибуток на інвестований капітал протягом інвестиційного циклу	Інвестор-забудовник	Проектний аналіз, оцінка вартості життєвого циклу
Мікро-рівень	Економіка підрядного підприємства	Капітал підприємства	Нормальна стійка прибутковість власного капіталу	Підрядник	(Мульти) проектне управління, управління підприємством
	Економіка будівельного проекту	Капітал у процесі будівництва	Максимальний прибуток на власний капітал протягом будівництва	Керуючий проектом, генпідрядник	Управління проектом
	Економіка будівельного виробництва	Оборотний капітал на будівельному майданчику	Максимальний прибуток на оборотний капітал	Дрібний підрядник, субпідрядник	Управління будівництвом

міці – модель, побудована на новому, викладеному вище баченні будівництва і новому механізмі взаємовідносин суб'єктів господарювання, що буде розглянуто далі. Тільки на основі такої моделі можна виявити основні чинники, макроекономічні взаємозв'язки та тенденції, залежність інвестиційно-будівельної активності від економічних процесів у галузях і регіонах, здійснювати науково обґрунтоване прогнозування і регулювання державою розвитку будівництва.

Так, стало очевидним, але запізно, що у передкризовий період існували серйозні диспропорції між інвестиційно-будівельною діяльністю у певних галузях та сферах і економічною доцільністю розвитку останніх. Наприклад, величезне і економічно невиправдане недофінансування будівництва і оновлення об'єктів житлово-комунального господарства, яке не те що зекономило кошти, а, навпаки, зробило комунальні послуги менш якісними, більш ресурсоемними і дорожчими. Або ж прискорений штучним фінансовим попитом розвиток житлового будівництва, який дещо покращавши ситуацію із забезпечення населення житлом, економічно необґрунтовано призвів до збагачення певних груп на операціях із земельними ділянками, фінансуванні та кредитуванні будівництва, торгівлі нерухомістю тощо. Також можна розглянути непропорційний розвиток виробництва бум індивідуального елітного будівництва, який так само характеризує деформації у пріоритетах інвестування в економіці.

Держава була не готова вчасно помітити і оцінити диспропорції у сукупному капіталі, що виникали під впливом ринкових факторів, вжити заходи регуляторного характеру для їхнього виправлення. Мабуть, немало диспропорцій, тенденцій, зв'язків залишаються без прискіпливого аналізу досі не поміченими, а інвестиційно-будівельні важелі гармонізації економіки – зовсім не використаними.

По-друге, важко погодитися і зі спрощеним поглядом на капітал та вартість будівництва. Прибуток забудовника-інвестора створюється в процесі управління складною сукупною структурою його капіталу у мультипроектах і проектах, які є

процесами. У зв'язку з цим першочергове значення в ринковій економіці будівництва має приділятися аналізу вартості життєвого циклу інвестицій у створення і експлуатацію будівель і споруд, а не тільки початковим капітальним вкладенням.

По-третє, велику роль відіграє також організація робіт: їхня вартість складається не тільки з кошторисних складових, але й з якісних характеристик управління (чому саме такі складові, у такому сполученні, у такий проміжок часу визначені). Це вимагає окремих інвестицій у управління проектами.

Наведені теоретичні основи визначають зміну економічного мислення замовника, який, в широкому сенсі, наплавляє і формує будівельний ринок. Замовник на ринку альтернатива народногосподарському плану капітальних вкладень, введення потужностей і т. п. Виключно важливу роль для замовника відіграє фактор часу і вартість капіталу при будівництві об'єкту. Але ще більшу роль в сукупних витратах капіталу відіграватиме стадія функціонування, наприклад, будівлі, що робить вартість будівництва залежною від ідеї замовника щодо використання об'єкта.

На мікрорівні загалом розглядаються капітали будівельних та інших підприємств-учасників будівництва. Тут з'являється принципово інша мета діяльності – оптимізація маржі (управлінських витрат і прибутку по відношенню до вартості будівництва), або оптимізація «внеску» управління в забезпечення максимального прибутку на капітал. Велике підрядне підприємство, крім прямих (загальновиробничих) витрат змінного характеру включає і непрямі, управлінські витрати, що мають постійний характер. Крім того, якщо велика організація має в розпорядженні власну техніку, то витрати на її експлуатацію також частково залежатимуть від виконуваних робіт, а частково носитимуть постійний характер. Природно, що такого роду постійні витрати повинні якимось чином розподілятися між усіма проектами і входити у вартість контрактів.

Використовуючи цю економічну логіку, розділимо доходи (Д) на наступні частини:

$$D = V_{пр} + V_{зм} + V_{пост} + П, \quad (1)$$

де $V_{пр}$ – прямі витрати будівельного виробництва (без прибутку і управлінських витрат); $V_{зм}$ – змінні накладні витрати; $V_{пост}$ – те ж, постійні; $П$ – прибуток.

Тепер розглянемо економічний сенс наступного рівняння:

$$D - (V_{пр} + V_{зм}) = V_{пост} + П, \quad (2)$$

Ліва частина рівняння означає доходи управління підрядної організації, права ж частина – маржу, його внесок у перевищення доходів над змінними витратами (вартістю будівництва). Загальний зміст рівняння полягає в тому, що для прибуткової роботи підприємства необхідно певним чином підтримувати різницю між ціною (доходами) і витратами на будівельне виробництво.

Таким чином, об'єктом інвестиційного аналізу в підрядній організації є, з одного боку, роботи по всіх контрактах протягом року, з іншого боку – маржа, постійні накладні витрати і прибуток у проектах. Якщо уявити собі будівельну організацію як суб'єкт господарювання, а не виробництва, то вона (управління) фактично зайнята тим, що заробляє кошти на своє існування і прибуток на інвестований капітал, вкладаючи його безпосередньо у свою діяльність і в будівельне виробництво. Виходить, що організація як генпідрядник ніби віддає виробничу діяльність на субпідряд, залишаючи собі загальні управлінські функції, не пов'язані безпосередньо з будівельними роботами.

Далі, специфіка управління будівництвом окремо взятого об'єкта відрізняється від специфіки роботи організації, оскільки одна справа – капітал, витрати і прибуток організації, інша – те ж, але на окремо взятому об'єкті. В останньому випадку, наприклад, необхідно намагатися отримати максимальний прибуток на капітал підрядника при будівництві об'єкту. Очевидно, що на рівні організації завдання не зводиться до пошуку суми прибутків на об'єктах, тут виникає нове загальносистемне завдання.

Звернемося тепер до поняття оборотного капіталу на рівні підприємства.

На ринку підрядників конкурують великі організації, що спеціалізуються на генеральних підрядах. У рамках їхньої сфери діяльності, але на нижчому рівні, на ринку конкурують дрібніші підрядники, спеціалізовані на будівництві певних об'єктів і здатні самостійно виконувати роботи по управлінню контрактом (проектом) і частину будівельних робіт на майданчику. Тепер опустимося ще на рівень нижче. У рамках одного об'єкту на будівельному майданчику взаємодіють субпідрядники. Кожен з них діє як економічний суб'єкт, а управляє деяким набором робіт на майданчику. Під таким кутом зору організація–субпідрядник мало відрізняється від генпідрядника. Але якщо в якості підсистеми розглянути економічні процеси дрібних підрядників у проекті на будівельному майданчику безпосередньо, то отримаємо первинний елемент економічного аналізу і відповідну йому економіку будівельного виробництва.

В умовах розвинутого ринку в будівництві спеціалізація його учасників настільки висока, що більшість підрядників

здійснюють свою діяльність, користуючись переважно оборотним капіталом.

Оборотний капітал використовується підрядником на наступні цілі: придбання матеріалів; виплата заробітної плати; розрахунки за роботу залученої будівельної техніки; субпідряд (якщо він є); плата відсотків за кредит, податків, створення резервних фондів; накладні витрати на майданчику.

Необхідність у відповідних грошових коштах викликана невідповідністю термінів платежів підрядника за окремі виробничі чинники і замовника за визначений договором етап будівництва.

Частина коштів підрядника може бути спрямована на створення і підтримку його основного капіталу, що вимагає комплексного розгляду оборотного капіталу з точки зору стратегічних завдань організації підрядника. Але сама по собі постановка завдання максимізації прибутку на інвестований оборотний капітал підрядника на об'єкті нова і необхідна для розуміння логіки його дій.

Крім того, такий підхід безпосередньо застосовується невеликими підрядними (субпідрядними) підприємствами в будівництві, а таких підприємств на ринку – більшість. Визначимо досить несподівану мету будівельника: не цікавитися відношенням прибутку до вартості, а прагнути максимізувати відношення прибутку до власного капіталу, який використовується протягом терміну виконання робіт і завершення розрахунків.

Як міркує будівельник в процесі досягнення цієї мети? Перед початком будівництва об'єкту плануються майбутні витрати. Наступний крок для визначення потреби в оборотному капіталі – зіставлення доходів і витрат в будівельному виробництві. Перевищення в результаті доходів над витратами, говорить про те, що цей контракт в цілому прибутковий для підрядника. У ході будівництва оборотний капітал потрібний підрядникові тільки в той період будівництва, коли його витрати перевищують доходи.

Висновки

1. Державну політику щодо будівництва та його підгалузей потрібно формувати на основі пізнання об'єктивних прямих і зворотних зв'язків макроекономічних і інвестиційно–будівельних процесів, моделювання впливу структури, економічного механізму і показників розвитку інвестиційно–будівельного комплексу на динаміку соціально–економічного розвитку країни і регіонів, а такої динаміки – на будівництво. Пріоритетні напрями розвитку будівництва мають впливати зі стратегій соціально–економічного розвитку країни, державних і регіональних цільових програм. Результативність та ефективність програм буде забезпечена професійним плануванням і управлінням, запровадженням контролю фінансування і строків виконання заходів разом із процедурою коригування програм.

2. Вихідна теза для розуміння ринкового механізму у будівництві наступна: вартість робіт і послуг окремих учасників

будівництва залежить від потреб у ресурсах, що використовуються (в тому числі, фінансових) та їхньої ринкової вартості; вартість кінцевої будівельної продукції складається не тільки з суми вартостей ресурсів, але й трансакційних витрат в результаті економічних відносин між учасниками інвестиційно-будівельного процесу; ціна складається під впливом попиту-пропозиції на ринку нерухомості в регіональному і макроекономічному оточенні. Очевидно, що конкуренція між спеціалізованими, фінансово, технічно і управлінськи оснащеними учасниками впливає не тільки на надійність, але і на кінцеву вартість будівництва. Потрібно, як це є у розвинених країнах, щоб матеріальні, фінансові, людські ресурси підприємств-учасників були достатні для виконання ними договірних зобов'язань і компенсації збитків, щоб у договорах фіксувалися умови взаємодії, економічно обгрунтовувалися прибутки на вкладений капітал, обумовлювалася і могла бути реалізована відповідальність.

Держава зобов'язана посприяти відкриттю інформації про історію і фінансовий стан підприємств-контрагентів при договірних відносинах. Увесь ланцюжок будівельного процесу має бути максимально захищеним від ризиків зриву, коли внаслідок невиконання одним із учасників своїх зобов'язань, виникають збитки інших, а він не може їх компенсувати. На часі запровадження оцінки і аудиту контрагентів, страхування ризиків, встановлення нових принципів вирішення спорів на основі відшкодування збитків і недоотриманих доходів. Додатковим шляхом підвищення надійності будівельного ланцюжка є розвиток інфраструктури будівельного ринку (управлінських, інжинірингових, експертних, консультаційних, юридичних, фінансових послуг).

З. Поряд із покращанням структури учасників інвестиційно-будівельного ринку, виникає задача вдосконалення ціноутворення у відносинах між ними. По-перше, при збереженні ресурсно-витратного методу кошторисного ціноутворення його вдосконалення передбачає доповнення новими реальними статтями витрат, притаманними ринковим відносинам (вартість земельних ділянок, капіталу, податки, відрахування тощо), врахування у будівельних нормах нових

технологій будівництва. Необхідна розробка укрупнених кошторисних цін для використання на різних стадіях підготовки і планування проекту учасниками, в тому числі, учасниками нового типу – девелоперами, управлінськими та інжиніринговими компаніями тощо, функції яких можуть виходити за межі безпосереднього будівництва, охоплюючи землекористування та експлуатацію будівель.

Література

1. Хачатуров Т.С. Эффективность капитальных вложений / Т.С. Хачатуров. – М.: Экономика, 1979. – 336 с.
2. Педан М.П. Экономика строительства [Текст]: учеб. для вузов по специальности «Пром. и гражд. стр-во» / М. П. Педан. – М.: Стройиздат, 1987. – 575 с.
3. Николаев В.П. Введение в рыночную экономику строительства / В.П. Николаев. – К.: Будівельник, 1991. – 88 с.
4. Экономика строительства [Текст]: учебник. Ч. 1 / Н. И. Барановская [и др.]; ред. Ю. Н. Казанский, Ю. П. Панибратов. – М.: СПб.: АСВ, 2003. – 368 с.
5. Экономика строительства [Текст]: учебник для вузов. Ч. 2 / А. Н. Асаул [и др.]; ред. Ю. Н. Казанский, Ю. П. Панибратов. – М.; СПб.: АСВ, 2004. – 405 с.
6. Экономика строительства: учебник / под общей ред. И.С. Степанова. – 3-е изд., доп. и перераб. – М: Юрайт-Издат, 2007. – 620 с.
7. Чистов Л.М. Экономика строительства. 2-е изд./ Л.М.Чистов. – СПб.: Питер, 2003. – 637 с.
8. Экономика строительства [Текст]: [учебное пособие для студентов вузов] / [В. В. Бузырев, А. П. Суворова, И. В. Федосеев и др.]; под общ. ред. В. В. Бузырева. – 3-е изд., стер. – Москва: Академия, 2010. – 335 с.
9. Майорова Т.В. Инвестиційна діяльність: [підручник] – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. (26,55 др. арк.).
10. Інвестиційний аналіз: Підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. / А.А. Пересада, Т.В. Майорова, С.В. Онікієнко та ін.; Кер. авт. кол. і наук. ред. А.А. Пересада. – К.: КНЕУ, 2008. – 544 с.
11. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Инвестознавство: Підручник / За наук. Ред. В.Г. Федоренка. – К.: МАУП, 2000. – 408 с.

Н.І. ОМЕЛЬЯНЧИК,
к.е.н., провідний науковий співробітник НДЕІ
Н.В. МУДРАК, страший науковий співробітник НДЕІ,
Т.Г. НЕЦОРА, страший науковий співробітник НДЕІ,
М.Ф. ТЮТЮН, страший науковий співробітник НДЕІ

Методичні положення щодо визначення питомої ваги державного сектору в економіці країни

У статті розкриваються методичні питання удосконалення визначення питомої ваги державного сектору в економіці країни

Ключові слова: питома вага державного сектору, публічний сектор.